

RIJEČ UREDNICE

Anali za povijest odgoja vol. 13 za 2014. godinu donose tri izvorna znanstvena članka, dva pregledna i tri stručna rada. Prvi svjetski rat, kao dominantna povijesna tema u znanstveno-stručnoj zajednici i medijima tijekom 2014., tema je i prvoga priloga u ovogodišnjim *Analima*. Povjesničar **Franko Mirošević** napisao je opsežan rad o pučkom školstvu i pismenosti u Zagrebu u Prvom svjetskom ratu u kojem opisuje organizaciju i izvođenje nastave u zagrebačkim nižim pučkim školama te poteškoće i probleme koje je rat prouzročio u svim područjima školskoga rada.

Zanimljiv prilog o povijesti pučkoga školstva na poluotoku Pelješcu u 19. stoljeću napisao je **Frano Glavina**. Rad se temelji na brojim arhivskim izvorima i donosi novi uvid u lokalnu povijest školstva s podacima o radu svake pojedinačne škole na području pelješkoga poluotoka. Drugi dio priloga – *Izvjeshće školskoga nadzornika, dekana Pelješca, don Mata Štuka biskupskom konzistoriju u Dubrovniku od 12. rujna 1857. o školskim prilikama u njegovu dekanatu* – zasebna je cjelina i donosimo ga u rubrici *Povijesna građa*.

Marijana Ivanković Škrinjar piše o djelovanju viših djevojačkih škola ženskih crkvenih redova: sestara Svetoga Križa u Đakovu, sestara uršulinki u Varaždinu i sestara milosrdnica u Zagrebu na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće. Osnovni izvor za usporedbu školskoga uspjeha, socijalnoga, vjerskoga i geografskoga podrijetla učenica bila su godišnja školska izvješća navedenih škola koja se čuvaju u Zbirci školskih izvješća Hrvatskoga školskog muzeja. Posljednji prilog u rubrici *Članci i rasprave* – članak **Izabele Jakarić Vonić** – također je vezan uz građu Hrvatskoga školskog muzeja, a prikazuje fond Hrvatske učiteljske kulturno-pripomoćne zadruge “Ivan Filipović” koji se čuva u Arhivskoj zbirci Hrvatskoga školskog muzeja.

Na primjeru života i rada kastavskoga učitelja Vinka Rubeše (1867. – 1908.), o čemu piše **Manon Giron**, potvrđuju se dokazani aktivizam i sudjelovanje učitelja u mnogim djelatnostima lokalne zajednice, što su, uz podrazumijevajući maran školski rad, bila neizostavna obilježja uzornoga pučkog učitelja.

Uz spomenuto izvješće don Mata Štuka o školskim prilikama na poluotoku Pelješcu, u rubrici *Povijesna građa* donosimo i prijepis službenoga izdanja Zakona o pučkim školama i preparandijama iz 1874., s popratnim tekstom **Sonje Gaćina Škalamera**. Povod za ovaj prilog je 140. obljetnica njegova donošenja te 200. obljetnica rođenja Ivana Mažuranića, za čijega je banovanja donesen ovaj neprijeporno važan školski zakon koji je označio početak razvoja modernoga hrvatskoga školskog sustava.

Prije 50 godina u zajedničkoj nakladi triju školsko-pedagoških muzeja – Hrvatskoga školskog muzeja iz Zagreba, Slovenskoga školskog muzeja iz Ljubljane i Pedagoškoga muzeja iz Beograda – pokrenut je *Zbornik za historiju školstva i prosvjete*, koji je izlazio do 1991. godine. Jedan od njegovih sljednika su i *Anali za povijest odgoja*. U ovom broju donosimo bibliografiju 24 sveska *Zbornika* i dosadašnjih 12 svezaka *Analisa* s kratkim povijesnim pregledom i osnovnim podacima o časopisu. Prilog je priredila **Štefka Batinić**.

Prilog o izložbenoj i pedagoškoj djelatnosti Hrvatskoga školskog muzeja u 2014. godini te prikaz zbornika radova *Istraživanje korisnika baštine* (urednica Žarka Vujić) napisala je **Kristina Gverić**. Donosimo još četiri prikaza knjige: **Štefka Batinić** predstavila je četvrti, posljednji svezak kapitalnoga djela Wolfganga Brezinke *Pädagogik in Österreich* te bibliografiju *Pedagoškog rada / Napretka* od 1976. do 2010. koju je izradio Vladimir Strugar; **Marijana Ivanković Škrinjar** prikazala je knjigu Dinka Župana *Mentalni korzet : spolna politika obrazovanja žena u Banskoj Hrvatskoj (1868 – 1918)*, a **Berislav Majhut** knjigu *Izlet u muzej na mala vrata : prema teoriji slikovnice* autorskoga tima koji čine profesori zagrebačkoga Učiteljskog fakulteta – Diana Zalar, Antonija Balić Šimrak i Stjepko Rupčić. O znanstveno-stručnom skupu *Rukopisne ostavštine kao dio hrvatske baštine* izvijestila je **Sonja Gaćina Škalamera**, koja je na skupu predstavila izabrane autografe učitelja, pedagoga i književnika koji se čuvaju u Arhivskoj zbirci Hrvatskoga školskog muzeja.

Početakom 2014. iznenada nas je i zauvijek napustila kolegica, muzejska savjetnica, Vesna Rapo (1961. – 2014.), dugogodišnja stručna djelatnica Hrvatskoga školskog muzeja. Na njezin profesionalni put i stručno-znanstveni rad na području etnologije, muzeologije i povijesti hrvatskoga školstva podsjeća nas **Elizabeta Serdar**.

Zahvaljujemo svim autorima i suradnicima koji su doprinijeli realizaciji ovoga broja *Anala za povijest odgoja*.

Štefka Batinić